

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Tertia. De Objecto sensûs communis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

mal, quod habeat sensum communem & non habeat memoriam, non statim licet inferre quod in omnibus sensus communis sit distinctus à memoria, alioquin possem etiam dicere, quod animalitas distinguitur realiter à rationalitate, quia alicubi reperitur animalitas sine rationalitate.

Instatur: Experienciã constat, quod etiam in eodem animali detur sensus communis sine memoria; ergo sensus communis distinguitur à memoria non ex ratione talis animalis, sed ex ratione formalis sensus communis & memoriæ ut sic; probatur antecedens: quia senes nullam habent quasi memoriam & tamen sensum communem, ergo. Respondeo distinguendo antecedens: Experienciã constat, quod etiam in eodem animali detur sensus communis sine memoria in actu secundo concedo; in actu primo nego. Ita; in eodem animali semper manet memoria & sensus communis secundum esse potentia; quia tamen hæc ad eliciendas operationes requirit diversas dispositiones, idèò dum aliqua deficiunt, etiam potentia impeditur ad producendos tales actus. Et sic ad aliquid faciliter prompteq; discendum requiritur humiditas, idèò hæc quia in senibus deficit, deficit etiam actus memorandi, in pueris verò, qui maximè humoribus abundant, patet quod rem facile discant, sed æquè facile obliuiscantur, quia non habent sinceritatem competentem ad retinendum.

Urgetur: Nullæ duæ diversæ dispositiones, sibi; oppositæ possunt competere eidem potentia; sed memoria requirit humiditatem, ut dicit responsio, & ad phantasiandum & imaginandum requiritur siccitas; ergo etiam in eodem animali istæ duæ potentia; non tantum quoad actum secundum, sed etiam quoad actum primum distinguuntur. Respondeo distinguendo majorem, secundum gradus incompatibiles in summo concedo majorem; secundum gradus in remisso nego majorem; & distinctã similiter minori, nego consequentiam, quia ex hoc nullo modo potest inferri potentiarum multiplicitas, nam illud ipsum, quod species sensuum externorum conservat, eas utiq; etiam recipit, quia nihil potest aliquid in se conservare nisi prius illud recipiat, & sic licet aliæ & aliæ dispositiones requirantur ad recipiendum & ad conservandum, non requiruntur tamen in gradibus talibus, in quibus sibi opponuntur summè.

QUÆSTIO III.

De Objecto sensus communis.

I. Cum omnis actus specificetur per objecta secundum Aristotelem querere quodnam sit objectum sensus communis est idem querere qualesnam actus elicere possit: & potissima difficultas est num discurrere possit, dividere & componere, & tandem quisnam sit ejus proprius actus. Ad primum respondeo &

DICO I. Sensus communis nec componit, nec F. Amandi Hermann Physica.

dividit, nec discurret propriè loquendo. Ita SS. Patres nostri & communior.

componit, nec dividit, nec discurret.

Probatur primò Ex autoritate D. Augustini lib. 11. Trinit. cap. 7. ubi postquam dixisset etiam pecora posse sentire corporalia, & ea memoriæ fixa reminisci subdit: *Verum ea notare, ac non solum naturaliter rapta, sed etiam de industria memoriæ commendata retinere, & in oblivionem jam jamq; labentia recordando atq; cogitando rursus imprimere, ut quemadmodum quod gerit memoriæ cogitatio formatur, sic & hoc ipsum quod in memoria est cogitatione firmetur.* Fictas etiam visiones hinc atq; inde recordata qualibet sumendo & quasi assuendo componere, inspicere, quemadmodum in hoc rerum genere, quæ verisimilia sunt discernantur à veris non sunt tamen rationis experita, nec hominibus pecoribusq; communia, sed sublimioribus rationis. D. Bernardi Serm. 81. in Cant. n. 6. dicens: *Neg; enim bruta judicium habent, quo se dijudicent, sive regant, sed ne instrumentum quidem judicii, id est rationem: inde est quod non judicantur, quia non judicant. Quam quippe ratione ab his exigatur ratio, quam non acceperunt?* Ex qua posteriori autoritate desumo hanc rationem primò, Bruta non judicantur, quia non judicant, sed si componerent, dividerent & discurrerent, judicarent, ergo: probatur minor, quia componere strictè loquendo nihil est aliud, quàm directè tendere in connexionem prædicati & subiecti, & hoc judicando affirmativè; dividere verò judicando negativè, sed hoc nequit competere sensui interno, aut alicui alteri potentia; materiali, ergo: probatur minor, quia connexio est quadam relatio, quæ difficulter est objectum per se intellectus nostri; ergo multò minis sensus communis. Desumo rationem secundò, si bruta componerent &c. posset ab eis exigi ratio, quia eam accepissent ad bonè & malè operandum, sed &c. ergo: probatur sequela, quia sicut participarent Rationem, ita deberent participare libertatem, cum non sit major ratio de uno ac altero, ergo.

Probatur tertio ratione: Quia rationale ac discursivum ac irrationale sunt differentia; essentialiter opposita; sed nulli possunt competere simul tales differentia;, ergo. Unde dico, quod nec in homine sensus communis possit discurrere, quia non potest assignari, per quid elevaretur; non per intellectum, quia sicut nullum accidens potest agere in virtute substantia; assistentis, ita nulla potentia materialis virtute substantia; spiritualis; Et licet dicatur noster appetitus participare aliquid de libertate ac consequens videatur, ut etiam sensus communis participet aliquid de ratione, Attamen nec ille aliquid intrinsecè participat elevans eum ad statum perfectiorem indifferentia;, ita nec sensus communis, unde sicut appetitus dicitur participare libertatem extrinsecè, ex eo, quod voluntatis imperio sit subiectus, ita etiam sensus communis potest dici participare aliquid de ratione extrinsecè, eò quod conjunctus intellectui perfectius operatur. Sed contra Conclusionem

Opponitur autoritas S. Augustini lib. de vera Religione cap. 32. & 33. D d d d & lib.

V. In eodem animali detur sensus communis sine memoria in actu secundo.

VI.

I. Sensus communis.

II. Sensus communis nec componit nec dividit, nec discurret.

& lib. 6. Music. cap. 4. dicentis in sensibus esse quaedam iudicia quibus sensibilia ista dijudicant; ergo multò magis id concedendum sensui communi. Respondeo, S. Augustinum loqui de iudicio prout sumitur pro simplici noticia aliorum distinctorum, quemadmodum lib. 10. Confess. cap. 35. dicit, Videre competere etiam aliis sensibus: *Ultimur verbo videre etiam in Catech. in sensibus, cum eos ad cognoscendum intendimus*, ex hoc tamen nemo dicit aurem videre verè, & sic quoque dicendum de sensu communi. Iudicium itaque tripliciter sumitur, primò pro quacunque certa cognitione etiam rei simplicis: Secundò pro cognitione duorum, vel ad invicem unitorum, vel distinctorum non attingendo tamen formaliter identitatem vel distinctionem ipsorum, quod fit per quandam collationem & conferentiam, sed tantum materialiter attingendo extrema. Tertio prout cognoscit talia extrema cum conferentia & collatione formali ad invicem, in primo & secundo sensu potest sensus communis componere & dividere non verò in tertio.

IV.

Ex instinctu Nature multa faciunt bruta non ex iudicio.

Arguitur etiam ex Ratione:

Canis in trivio constitutus postquam duas vias odoratu indagavit, tertiam sine indagazione intrat, ergò discurret hoc modo, cò meus herus non ivit, nec illò, nec restat alia via, ergò huc: quod etiam confirmatur ex variis experimentis primò elephantis cacabum refectum aquà probantis, num stillet; secundo canum, vel corvorum in vasa injicientium lapides, ut aquam ascendere faciant & bibere queant. Respondeo, omnes illas experientias & rationes esse meritò suspectas de veritate, quia tamen aliquando mirabilia sunt brutorum opera, dico bruta formaliter connexionem illam non cognoscere, quod adstrictè dictum discursum requiritur, sed determinantur ab aliquo instinctu nature ad aliquid faciendum cuius proportionem tamen & connexionem inter se non cognoscunt; Et licet sint etiam disciplinabilia, hoc tamen fit propter assuetudinem & inclinationem ad illam non ex ratione.

V.

Negationes & privationes non cognoscit sensus communis.

DICO 2. *Negationes & privationes non sunt directè & formaliter objectum sensui communi.* Ita communior.

Probatur, tum ex antè dictis, ubi probavi nullas dari species insensatas, tum quia omnis actus quem sensus internus elicit debet fieri per species, sed nullas potest habere species privationum & negationum; ergò non potest percipere privationes & negationes: Probatur minor, quia nulla est causa assignabilis, quæ produceret has species; ergò: Probatur antecedens, quia si esset aliqua causa maximè sensus externus, vel ejus actus, sed sensus externus non potest percipere negationes & privationes; ergò nec possunt earum species producere. Dixi *directè & formaliter*; indirectè & quasi materialiter possunt bene percipere negationes, in quantum scilicet prius habuerunt cognitionem objecti & modo non habent eam, verbi gratià, vacca dum mugit post vitulum ablatum, non apprehendit carentiam vituli, apprehendit vitulum per speciem relictam, carentiam ejus, quia non habet ejus visionem in oculo. Sed

DICES: Bruta se reflectere supra suos actus per sensum internum, ideoque, quia ibi videtur lucem & alibi non videtur lucem, cognoscunt ibi non esse objectum, & hoc modo percipiunt negationes. Sed contra est primò, quia unde ibi constat, quòd bruta se reflectant supra suos actus internos? Et transeat hoc. Secundo, quia sic admittis in brutis discursum satis perfectum, nam bruta non percipiunt immediatè negationes, sed hoc quasi modo: video colorem hunc & ibi nihil video, ergò ibi nihil est; hoc autem est formaliter discurre, & valde est durum brutis concedere. Tertio est hoc concedam ita fieri, adhuc non explicas, quomodo bruta efformant species privationum ut dicant: nihil est ibi, vel ibi est apertum. Quarto denique, quia hinc sequeretur, quòd bruta non tantum percipiunt suos actus internos, sed etiam suam substantiam, dicent enim, ego non video, vel ego torqueor, quòd tamen facile nemo admittet. Sed in Contra

Arguitur: Canis tentat egredi per for-

ramen vel portam domus, & non per aliam partem obstructam; ergò canis videt in foramine, vel porta privationem impedimenti: pro solutione Nota: Aliud esse non videre impedimentum, aliud videre negationem impedimenti, hæc enim duo sunt inter se valde distincta, non videre impedimentum est carere visione impedimenti, quod in cæcis & dormientibus contingit. Videre negationem impedimenti est habere veram visionem determinatam ad privationem impedimenti. Jam ergò respondeo in forma negando consequentiam, nam quòd canis potius tentet egredi per foramen, quàm per aliam partem domus, non provenit ex eo, quòd videat negationem impedimenti per portam, sed quòd non videat ullum impedimentum per illam, in cæcis autem partibus videt positivum impedimentum, cuius visione deterretur à tentando egresu.

Instatur: Canis terretur umbra homi-

nis; ergò sentit umbram, sed umbra est negatio; ergò sensatio attingit negationem. Respondeo negando antecedens, nam umbra non terret canem, sed lux ipsa cingens umbram, & memoria lucis per umbram extinctæ adumbratà negatione sensationis circa lucem, quam sensationem immediatè ante habuerat, quæ negatio sensationis per se quidem ad terrorem non conducit, sed est quedam velut occasio, ut aliæ sensationes positivæ terrorem incutiant. Do Instantiam, homo terretur visione spectri tunc cum primò illud videt & non postquam primò non videt, cur hoc? certo non alio ex capite, quàm quòd negatio illius visionis immediatè præcessit primam temporis mensuram, in quo monstrum videt, & non immediatè præcessit subsequens, in quo non deterretur monstri visione. Ergò hinc uti negatio sensationis præexistentis plurimum conducit, ut hinc & nunc terreatur homo monstri visione; sic negatio sensationis circa lucem in spatio, in quo umbra hic & nunc existit, conducere potest ut

ut sensatio circa lucem intensa cingentem umbram, & sensatio circa lucem remissam in qua est umbra, canem deterrcat.

IX. Dico 3. *Sensus internus percipit objecta sensuum externorum, eorumque actus, ac etiam suos prae-teritos.* Ita D. Augustinus lib. 12. Trinit. cap. 2. dicens: *Possunt & pecora & sentire per corporis sensum extrinsecum corporalia, & ea memoria fixa remi- nisci, atque in eis appetere conducibilia.* Et cap. 11. *Huc uero oculi nuntiant, si spiritus irrationalis est, veluti pecoris.* Estque communior & probatur quoad singulas partes; Prima, tum experientia, quae est optima rerum Magistra, quilibet etenim experitur, quod objecta sensuum externorum percipiat, nam ex convenientibus delectatur, ex disconvenientibus uero affigitur: tum quia intellectus percipit objecta sensuum externorum; ergo etiam sensus internus: probatur Consequencia, quia intellectus non percipit objecta sensuum externorum immediate; ergo mediante sensu communi, subsumo, sed non potest mediante sensu communi percipere objecta nisi ipse sensus communis actus illos perciperet, & appetitui proponeret, ergo. Tertia denique pars sequitur, quia bruta recordantur praeteritorum, ubi bene vel male habita fuerunt, horum & illorum alimentorum convenientium. Nos quoque imaginamur nobis imaginari, & somniamus nos somnare, ergo. Sed contra primam partem sic

X. **Arguitur:** Potentiae materiales percipiunt sua objecta secundum dispositionem & temperamentum rationem; ergo sensus internus nequit percipere omnia objecta sensuum externorum; probatur consequentia, quia objecta singula sensuum externorum requirunt aliud & aliud temperamentum potentiae ob diversum immutandi modum. Respondeo negando consequentiam, ad eius probationem dico, quod licet externi aliud & aliud temperamentum requirant, non tamen internus, quia hic est com- temperatus omnibus actibus sensuum externorum, mediantibus quibus objecta illa percipit, & ad illos sic percipiendos sufficit unicum temperamentum ob perfectionem suam maiorem praesens sensibus externis. Sed dices videtur repugnare, quod potentia materialis tam diversa & contraria possit simul cognoscere. Respon- deo negando sequelam, quia etiam visus plura simul cognoscit & contraria, cur non sensus communis utpote perfectior.

XI. **Instatur:** Si internus sensus cognoscit omnia objecta sensuum externorum, debet etiam eorum differentias cognoscere, sed hoc dici nequit, quia non est potentia collativa, ergo. Respondeo distinguendo sequelam, de- bebent differentias cognoscere formaliter & secundum se, cum attingentia relationis & for- malitatis eorum nego; materialiter & rudi aliquo modo notando unum non esse aliud concedo sequelam, & hoc non arguit aliquam inconvenientiam.

XII. **Arguitur secundò** contra secundam partem, sensus externi non sunt perceptibiles à sensu interno; ergo nec sensuum actus; probatur *F. Amandi Hermann Physica.*

Consequencia, quia etiam actus deberent im- mittere species, sed nequeunt sic immittere, tum quia alias essent in ipso & species objecti, & species actus, quod est contra experientiam, quia nunquam advertimus nos habere aliquas tales species & idola actuum; tum quia ipsi actus non sunt sensibiles, ergo. Respondeo negando consequentiam, disparitas est, quia sensus externi sunt substantiales potentiae & sic non sunt per se sensibiles, actus uero sunt acci- dentia, quae per se sub sensum cadunt, licet non externorum, tamen interni: Ad probationem nego minorem cum sua prima probatione, nam experientia docet, quod in actibus rememora- tivis, non solum habeamus objectorum, sed etiam actuum imagines & idola, & licet non semper contingat, hoc evenit, quia objectum fortius trahit. Secundae probationis falsitas patet ex dictis.

Arguitur Contra tertiam partem: Sen- sus materialis non est supra se reflexivus, sed &c. ergo. Respondeo distinguendo maiorem: per- fectè ita ut sentiat actum etiam praesentem con- cedo, imperfectò aliquo modo nego.

Dices: Deberemus sentire extensionem ipsius potentiae, etiam quando imperfectè refle- xit, respondeo negando sequelam, quia etiam sensationes externorum sunt materiales, & ta- men quando ab interno percipiuntur non sen- titur extensionem.

Instabis: Quia nequit explicari quando hoc fieri possit, cum deberet habere speciem il- lius actus; & nulla sit causa, quae eam produ- ceret. Respondeo actum sensus interni produ- cere sui speciem, & quamvis hoc de negetur externis, huic tamen ob perfectionem concedi potest.

QUAESTIO IV.

De Appetitu Sensitivo.

Non agam de Appetitu innato, qui cuius- libet rei naturam consequitur, sicut gravis ad esse deorsum, materiae ad formam, sed de appe- titu elicitò, qui ex praevia cognitione materiali suos producit actus, si enim producat ex cog- nitione formali dicitur voluntas, & de hoc appe- titu etiam nunc non est sermo, sed de illo in priori acceptione, de quo plures difficultates se- quentibus Conclusionibus resolvam. Itaque;

Dico I. *Tam in homine quam in ceteris ani- mantibus datur appetitus sensitivus.* Ita Catholica Fides.

Probatur primò, ex Sacra Scriptura ad Rom. 7. ubi dicitur: *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae.* Ad Galatas 5. ubi ait Apostolus: *Caro concupiscit adversus spiritum & spiritus adversus carnem.* Ubi per carnem intelligit D. Paulus appetitum sen- sitivum, ut interpretatur D. Bernardus textum Epistolae ad Rom. 5. *Sapientia carnis.* Quare

Probatur secundò, Autoritate D. Augustini lib. 3. Trinit. cap. 9. & lib. 12. **D d d d 2 cap. 2.**

XIII. *Sensus est imperfectè supra se re- flexivus.*

I. *Arguitur de appetitu elici- to.*

II. *Datur appe- titus sensitivus.*